

BERTIEN MINCO

Impact van een verzwegen oorlogsgeschiedenis

Liever niet op reis

In haar debuutroman *Liever niet op reis* die in april verschijnt, beschrijft Bertien Minco (Groningen, 1963) de grote impact van de verzwegen oorlogsgeschiedenissen van haar familie. Minco groeide op in Groningen in een kleine, sombere naoorlogse Joodse gemeente, die bestond uit een handjevol oude, verdrietige mensen. Ze zwegen over hetgeen achter ze lag, over wat ze hadden meegemaakt en wie ze allemaal verloren waren.

Ik kon geen bepalend moment terughalen. Geen gesprek waarin 'het' werd verteld. Opa en oma, tante en oom, neven en nichten: ze waren vermoord. Wel herinnerde ik me mijn eigen schooljuf van de tweede klas van de lagere school die me zei, terwijl ze me hoofdschuddend en met tranen in haar ogen aankeek: 'Wat ze jullie hebben aangedaan, vreselijk gewoon.'

In de tweede klas was ik zeven jaar oud, net als Lea nu. Ik wist nog precies hoe opgelaten ik me voelde. Dat woordje 'jullie'. Ik werd aangesproken als één van een groep. Het voelde alsof er op dat moment hordes mensen achter me stonden. Ik had zelfs de neiging om achter me te kijken. Ik wist precies waar de juf het over had, maar ik had er nog geen woorden voor. Toch moet ik het toen allemaal al geweten hebben.

In de roman volgen we de hoofdpersoon Rivka, die als haar man Aram haar verlaten heeft en haar dochter Lea op wereldreis gaat, besluit om op zoek te gaan naar haar familiegeschiedenis. In een opwelling besluit ze mee te gaan op een boeddhistische groepsreis naar Auschwitz. Vijf dagen lang zullen ze mediteren en namen noemen op de *Judenrampe*, de selectieplek op het perron van Auschwitz-Birkenau.

Ik denk aan Aram, die ik sinds zijn vertrek niet heb gesproken of gezien. Ik mis hem. Wat zou hij ervan vinden als hij me hier zo zag zitten? Met mijn skibroek aan tegen de kou, mijn muts op en een groene regencap

om. Elk koudewerend product in mijn koffer is verraad, potsierlijk gedoe van een generatie watjes die niets heeft meegemaakt, nergens tegen kan en ook niet wil lijden. Thermo-onderbroek, regenspak, wollen sokken, mueslireep, chocola. Aram leerde me dat reizen iets was waar je plezier aan kon beleven. Ik kende het concept niet. Op die ene keer naar Israël na, gingen mijn ouders liever niet op reis. Aram leerde me dat een bepaalde mate van afzien, zoals je dat had bij kamperen, ook fijn kon zijn. Hij had me er zelfs van weten te overtuigen dat er niets leukers bestond dan een wandelvakantie. We waren met z'n drieën door de Pyreneeën getrokken in gezelschap van een ezel, die de bagage droeg en waar Lea afen toe op kon uitrusten. Althans, dat was het idee, maar de ezel hield niet van kinderen op zijn rug, ging steeds liggen en schudde Lea van zich af. We trokken een paar dagen, als een kleine karavaan, door het immense landschap, vonden velden wilde bosbessen en bosaardbeitjes. Een paar dagen lang waren we los van de wereld. Onderweg sliepen we in herbergen en berghutten. Een vader, een moeder, een kind en een ezel.

We lezen hoe Rivka, door de geschiedenis in de ogen te kijken, namen te noemen en kaddisj te zeggen in Auschwitz, zich probeert te bevrijden van de zware last van de geschiedenis van haar familie.

Ik dwaalde van zaal naar zaal en kwam uiteindelijk terecht bij Barnett Newmans *Who's Afraid of Red, Yellow and Blue III*. Ik stond alleen in de zaal voor het immense doek, deed eerst mijn ogen dicht en opende ze vervolgens heel langzaam. Het felle rood overspoelde me. Dit was de kleur van bloed, van moord, van de liefde en van de familieband. Bloedband. Toen ik mijn ogen wijd open had, wist ik: dit schilderij is één groot stoplicht. De strepen geel en blauw aan de zijkanten zijn de uitroptekens achter mijn besluit. Het moet stoppen!

Ik draaide me om. Aram en Lea stonden achter me. We omhelsden elkaar met z'n drieën in stilte in die museumzaal, voor dat sublieme kunstwerk, waarmee de kunstenaar de mens zijn plek in het universum had willen laten ervaren.

Bertien Minco, *Liever niet op reis*.

Uitg. Magonia, 2016.

ISBN 9789492241085; 208 pagina's;

prijs: € 19,95.